

4129.

TC-OR-4035-10

Opis technicznego projektu
rekonstrukcji ogrodu pałacowego w Przecławiu
pow. Mielec woj. Rzeszowskie

TC-OR-4035-10

1. Wzmianki historyczne

Zamek w Przecławiu zbudowany został w początku XVI w. przez Ligęzów wg podania na miejscu zamczku myśliwskiego Zofii Piastówny, córki Kazimierza Sprawiedliwego. Zamek Ligęzów był obrotowy panując systemem fortyfikacji nad doliną Wisłoki. Z wianem Anny Ligęzanki przeszedł Przecław około roku 1550 w dom Koniecpolskich. W I-szej połowie XVII w. sprzedano rezydencję Tarnowskim, od których kupił ją w roku 1658 Władysław Rey wojewoda lubelski. W ręku tej rodziny pozostawał Przecław do r. 1944.

Układ pierwotnego założenia ogrodowego nawiązywał do manieri holenderskiej operującej motywami kanałów i wysp, co posiada niewątpliwie uzasadnienie w fakcie małżeństwa jednego z Tarnowskich z Holenderką von Bökop w roku 1647.

W 1693 r. Tylman z Gameraen opracowuje projekt przebudowy rezydencji prawdopodobnie zachowując istniejący zespół fortyfikacyjny i modernizując założenie ogrodowe przez likwidację tarasów ziemnych i zastąpienie ich murem oporowym z długimi biegami schodów otwartych i wprowadzając podział ogrodu dolnego na 9 kwadratów, z których środkowy, najbliższy tarasowi był salonem o 4 parterach, a pozostałe kwatery były bosketami przeciętymi promienistym układem aleji. Projekt ten nie został zrealizowany i dopiero w roku 1805 Kajetan Rey podejmuje częściowe przekształcenie ogrodu w duchu romantycznym. Przekształcenie to objęło głównie część zachodnią rezydencji poprzez likwidację bastionów, kurtyn i fos oraz rozszerzenie obszaru ogrodowego od zachodu i północy aż do cieków wodnych. Natomiast część wschodnia dawnego założenia zachowana została w ogólnych swych zarysach, a w szczególności tarasy, wielki kwadrat sadu okolonego kanałem, dwa odrębne aleje lipowe oraz kolista wyspa na kon-

ca głównej osi. Zmiany w tej partii objęły stawek związany z tą wyspą oraz jego otoczenie.

W 1880 r. nastąpiła rozbudowa pałacu wraz ze zmianą jego charakteru architektonicznego przez wprowadzenie motywów neogotyckich.

2. Opis stanu istniejącego

Obszar założenia wynosi ok. 12 ha. Pałac położony jest na krawędzi cypla opadającego stromymi zboczami ku wschodowi i północy, a łagodniejszym stokiem ku zachodowi, łącząc się ku południowi wyrównanym poziomem górnego tarasu doliny Wisłoki. Cypel pałacowy dzieli ogród na dwie części, z których wschodnia położona jest na tarasie dennym a zachodnia na stokach dolinki, której dnem biegnie strumień Słowik. Starsza część wschodnia ogrodu składa się z dwu tarasów przy pałacu o różnicach poziomów 10 i 3 m oraz z płaskiej części dolnej, której wschodnia część zajmuje wzmiankowany już kwadrat okolony kanałem tworzącym w końcowej części stawek z półwyspem kolistym. Tarasy i kwadrat ujęte są od południa i północy starymi alejami lipowymi, tworzącymi w parku pałacu rampowe podejścia ku pałacowi. Obrzeża tej partii posiadają charakter swobodnego krajobrazowego, podobnie jak część północna i zachodnia ogrodu, w której występują swobodnie rozrzucona grupy drzew i klombów zalegających zbocza strumienia tworzącego 2 podłużne stawki.

Układ komunikacyjny w tej części parku jest zatarty. Z budynków oprócz pałacu i oficyny mieszkalnej, przy której zachował się ślad dawnej kurtyny fortyfikacyjnej, znajduje się na tym terenie budynek gospodarczy oraz stacja meteorologiczna.

Układ wodny wykazuje stan dużego zaniedbania. Stawk^a zachodni stanowi ujście dla kanalizacji, a stawek północny

jest zabagniony i zarosnięty krzewami.

Drzewostan wykazuje duże ubytki w partiach alejowych oraz występowanie wielkiej ilości samosiewów i odrostów, tym niemniej zachowało się szereg cennych i wiekowych drzew, zwłaszcza w zachodniej części ogrodu.

3. Koncepcja zagospodarowania ogrodu

Zachowane w naturze ślady pozwalają na podjęcie koncepcji rekonstrukcji pierwotnego układu założenia z 1-szej poł. XVII w. wraz z odtworzeniem narysmu fortyfikacyjnego o 4 bastionach. Projekt przewiduje rekonstrukcję tego elementu w formie płasko wykształconych bastionów i kurtyn okolonnych 2-metrowej głębokości fosą w partii kulminacyjnej, i zanikającą wraz ze spadkiem terenu, przy zachowaniu krajobrazowego charakteru pozostałego obszaru południowej, zachodniej i północnej części tego rejonu.

Część wschodnia ogrodu pozwala na rekonstrukcję systemu tarasowego wraz z rampami obrzeżnymi i pomocniczym systemem zejść między tarasem średnim i dolnym oraz na rekonstrukcję wielkiego kwadratu okolonego kanałem z kolistą wyspą na zakończeniu osi i półkolistym stawkiem. Wyloty alei obrzeżnych przechodzą w trapezoidalny układ dróg o promienistym podziale wokół półkolistego stawku. "Wielki kwadrat" podzielony jest na 4 kwatery również o promienistym podziale akcentowanym 5-ma kolistymi placami. Regularny układ sieci komunikacyjnej części wschodniej wiąże się organicznie ze swobodnym przebiegiem obrzeżnych dróg spacerowych.

4. Ukształtowanie terenu

Przyjęta zasada rekonstrukcji ogrodu pociąga nieuniknione przekształcenie rzeźby terenu, zwłaszcza w partii związanej z odtworzeniem systemu bastionowego, przy regulacji ramp zejściowych na obrzeżu tarasu i w związku z odtworzeniem układu

wodnego. Orientacyjne dane dotyczące robót ziemnych wynoszą w wykopach ok. 12.500 m³, w nasypach ok. 22.000 m³ i w bagrowaniu zbiorników wodnych i kanałów ok. 3.700 m³. Niedobór nas ziemnych wynoszący ok. 6.000 m³ należałoby uzupełnić przez dowóz. Istnieje możliwość zmniejszenia bilansu robót ziemnych przez przyjęcie mniejszej wysokości nasypów w partii wschodniej, co jest do opracowania na etapie projektu technicznego.

5. Uprawa i melioracja gleby

dotyczy w zasadzie wszystkich powierzchni objętych robotami ziemnymi oraz otwartych płaszczyzn trawników, w stosunku do których należy przyjąć zabiegi ustalone przez ekspertyzę fachową.

6. Opracowania branżowe

Do opracowań branżowych zaliczyć należy roboty wodno-melioracyjne obejmujące oczyszczenie ścieków i zbiorników, umocnienie brzegów, uregulowanie przepływów, oraz założenie osadnika dla ścieków kanalizacyjnych.

Drogi należy wykonać na 7 cm podłożu z tłucznia kamiennego lub żwiru grubego z 3 cm warstwą drobnziarnistego tłucznia lub żwiru z dodatkiem lepiszcza piaskowo-gliniastego.

Uzupełnienie materiału roślinnego przewidywane jest w oparciu o zestaw gatunków i odmian występujących w naturze z uwzględnieniem rejonizacji stylistycznej obu części ogrodu.